Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0822U100301

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 19-01-2022

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Лисак Мирослава Миронівна
2. Lysak Myroslava M.

Кваліфікація: д.філософ, 035

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 035

Назва наукової спеціальності: Гуманітарні науки. Філологія

Галузь / галузі знань:

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Не застосовується

Дата захисту: 28-12-2021

Спеціальність за освітою: 035 Філологія

Місце роботи здобувача: Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Код за ЄДРПОУ: 02070944

Місцезнаходження: вул. Володимирська, буд. 60, м. Київ, 01033, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 26.001.274

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Код за ЄДРПОУ: 02070944

Місцезнаходження: вул. Володимирська, буд. 60, м. Київ, 01033, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Код за ЄДРПОУ: 02070944

Місцезнаходження: вул. Володимирська, буд. 60, м. Київ, 01033, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Код за ЄДРПОУ: 02070944

Місцезнаходження: вул. Володимирська, буд. 60, м. Київ, 01033, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації:

Коди тематичних рубрик: 16.21.51

Тема дисертації:

1. Семантика іменникових композитів із соматичним компонентом у німецькій мові

2. Semantics of the noun compounds with a somatic component in German

Реферат/анотація:

1. Дисертаційну роботу присвячено комплексному дослідженню семантики іменникових композитів із соматичним компонентом (далі ІКСК) у німецькій мові (на матеріалі тлумачних словників німецької мови і мас-медійних текстів за 2016-2021 роки). Опрацьовано понад 7500 сторінок мас-медійних текстів, досліджено 3366 ІКСК. Актуальність цього дослідження зумовлена необхідністю визначення механізмів функціонування ІКСК у сучасній німецькій мові, висвітлення їх семантики, яка демонструє світоглядні та культурні стереотипи німецького етносу, є важливим джерелом наповнення та оновлення лексичного фонду німецької мови. Новизна роботи полягає у тому, що вперше виконано системне дослідження семантики ІКСК у німецькій мові, розроблено класифікацію семантичних типів ІКСК, за допомогою якої визначено семантичні взаємозв'язки між їх компонентами. За допомогою комплексного аналізу функціонування ІКСК у німецькомовних мас-медійних текстах визначено семантичну мотивацію та прагматичний потенціал ІКСК, встановлено їхню продуктивність. Результати дослідження верифіковано за допомогою соціолінгвістичного експерименту носіїв німецької мови, який здійснено на базі Рурського університету у м. Бохум (Німеччина). У першому розділі окреслено теоретичний доробок з досліджуваної проблематики у межах різних лінгвістичних напрямів, виявлено лакуни у системному дослідженні семантики іменникових композитів. Виокремлено основні види соматичного компонента за типом позначуваного та встановлено їхню продуктивність. Визначено основні принципи семантичної класифікації ІКСК, виведено формули тлумачення ІКСК відповідно до семантичних ролей, виконуваних їхніми компонентами. Сформовано теоретико-методологічну базу дослідження семантичної мотивації переосмислених ІКСК, які утворені за рахунок метафори, метонімії та метафтонімії. Визначено семантичні і структурні ознаки таких ІКСК, встановлено особливості реалізації їх конотативного значення. Сформовано принципи тематичної класифікації ІКСК, визначено основні моделі метафоричних, метонімічних та метафтонімічних моделей переносів. Схарактеризовано типи німецьких мас-медійних текстів за формою передачі інформації. Встановлено критерії добору емпіричного матеріалу, описано процедуру та етапи, методи здійсненого дослідження. У другому розділі визначено основні структурні особливості ІКСК, дібраних з лексикографічних джерел та з мас-медійних текстів. Розроблено класифікацію тематичних груп соматизмів, які зафіксовано у межах досліджених ІКСК, встановлено їх семантичні ознаки та визначено продуктивність досліджених ІКСК. Виділено тематичні групи ІКСК, зафіксовано частоту їх використання. Запропоновано семантичну класифікацію ІКСК на підставі розроблених семантичних формул тлумачення, зокрема визначено семантичні типи непереосмислених ІКСК, визначено їхню кількісну характеристику та семантичні співвідношення між компонентами. Окреслено семантику переосмислених ІКСК, які базуються на метафоричному, метонімічному чи метафтонімічному переносі, подано їх тематичну класифікацію та наведено кількісну характеристику, проаналізовано моделі формування переносних значень досліджених ІКСК, визначено їх евалюативність. Проведено соціолінгвістичне опитування серед 50-ти носіїв німецької мови (анкетування); визначено асоціації, які викликають у респондентів переосмислені ІКСК; виявлено, наскільки добре носії німецької мови розуміють семантичну мотивацію запропонованих ІКСК, які соматичні компоненти в межах ІКСК є найбільш частотними. У третьому розділі досліджено функціонування ІКСК у мас-медійних текстах за шістьма тематичними блоками. У межах кожного тематичного блоку текстів, у яких зафіксовано ІКСК, визначено тематичні підгрупи та їх кількісне наповнення, виявлено структурні та семантичні особливості ІКСК. Досліджені ІКСК класифіковано за оцінним значенням: позитивною, негативною і амбівалентною конотацією. Отримані результати також верифіковано за допомогою соціолінгвістичного опитування носіїв німецької мови: визначено евалюативний спектр досліджених лексичних одиниць; виявлено асоціації, які викликані дослідженими ІКСК у запропонованих контекстах та визначено, який прагматичний ефект вони справляють на респондентів. Встановлено сферу використання ІКСК носіями німецької мови, визначено в текстах якої тематики зустрічається найбільша кількість ІКСК. Застосування міждисциплінарного підходу, який дозволив розробити теоретичну та методологічну базу для системного багатовекторного дослідження семантики іменникових композитів на прикладі ІКСК, визначає теоретичну значущість цієї роботи. Широкі можливості використання її результатів для подальших досліджень та розвідок в галузі лексикології та словотвору, під час викладання у закладах вищої освіти

зумовлюють їх практичну цінність. Ключові слова: семантика, семантична мотивація, іменниковий композит, соматизм, соматичний компонент, метафора, метонімія, метафтонімія, мас-медіа, мас-медійний текст, семантичні типи, соціолінгвістичний експеримент.

2. This thesis focuses on the comprehensive study of semantics of the NCSC in the German language (based on explanatory dictionaries of the German language and published media texts 2016-2021). 7500 pages of mass-media texts were analysed, 3366 NSCS. The relevance of the study stems from the need to identify the modalities of the NCSC in the modern German language and to outline their semantics highlighting worldview attitudes and cultural stereotypes of the German-speaking linguistic community. These lexical units are considered as an important source of expansion and renewal of the current German lexicon. For the first time, a systematic study of the semantics of German NCSC was carried out and a typology of the semantic types of NCSC which allow to determine a range of semantic interdependencies between their components was established, revealing the scientific novelty of the research. Comprehensive analysis of the functioning of NCSC in the mass media has determined semantic motivation, pragmatic potential, and productivity of NCSC. The results of the research were verified by means of the sociolinguistic experiment: a questionnaire was conducted at the Ruhr-University Bochum (Germany). The first chapter outlines the theoretical framework of the study within different linguistic areas, identifies research gaps in the systematic study of semantics of noun compounds. It identifies the main types of somatic component and evaluates their productivity. This chapter presents basic principles of semantic classification of NCSC and deduces formulas of interpretation of NCSC according to the semantic roles performed by their components. It establishes theoretical and methodological framework for the study of semantic motivation of reinterpreted NCSC, based on metaphor, metonymy, and metaphtonymy, determines semantic and structural features of such NCSC and the peculiarities of realization of their connotative meaning. The principles of thematic classification of NCSC are specified, the main metaphorical, metonymic, and methophthonymic models of transfers on which the semantic structure of the studied NCSC is based are determined. The types of mass media texts, examined according to the form of information transmission. The criteria for selection of empirical material are established, the procedure and stages, methods of the carried-out research are described. The second chapter, is focused on the main structural features of NCSC, selected from lexicographic sources and mass media texts. It presents the classification of thematic groups of somatisms found within the studied NCSC and defines their semantic features and productivity. In the course of the research, selected NCSC were distributed into thematic groups; the frequency of their use was recorded. This research looks into factors influencing the semantic motivation of exocentric and endocentric NCSC. It proposes a semantic classification of NCSC, based on the developed semantic formulas of interpretation, and defines semantic types of the endocentric NCSC as well as their quantitative characteristics and semantic relations between components. The semantics of reinterpreted NCSC, based on metaphorical, metonymic, or metaphtonymic transfer, are outlined, their thematic classification and quantitative characteristics are given, the models of the formation of figurative meaning of the studied NCSC are analysed. A sociolinguistic survey was conducted among 50 native speakers of German (questionnaire). It was used to find out the attitude of native speakers to the proposed NCSC; to identify associations that NCSC evoke in respondents; to reveal the extent to which German speakers understand the semantic motivation of the proposed NCSC; to determine their frequency. In the third chapter, the modalities of functioning of NCSC in mass media texts were distributed into six thematic sets. Within each thematic set of texts that contains NCSC, thematic subgroups were revealed, their quantitative content analysis was carried out; structural and semantic features of the found NCSC were defined. The obtained results were also verified through a sociolinguistic survey conducted among German native speakers, determining the evaluative spectrum of the studied lexical units, the associations evoked by the studied NCSC and the pragmatic effect. The application of an interdisciplinary approach, which allowed to develop a theoretical and methodological basis for a systematic multi-vector study of the semantical aspects of noun compounds using the example of NCSC, determines the theoretical value of this paper. This study provides extensive opportunities: its results may be used for further research and exploration in lexicology, semantics and in the field of higher education, determining its practical value. Key words: semantics, semantic motivation, noun compound, somatic component, metaphor, metonymy,

metaphtonymy, mass-media text, semantic types, sociolinguistic experiment.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки:

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності:

Підсумки дослідження:

Публікації:

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації:

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Материнська Олена Валеріївна
2. Materinska Olena V.

Кваліфікація: д. філол. н., 10.02.04

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Осовська Ірина Миколаївна
2. Osovska Iryna M.

Кваліфікація: д. філол. н., 10.02.04

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Дяків Христина Юріївна

2. Dyakiv Khrystyna Yu.

Кваліфікація: д. філол. н., 10.02.17

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Славова Людмила Леонардівна

2. Slavova Lyudmila L.

Кваліфікація: д. філол. н., 10.02.17

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Стасюк Олександр Сергійович

2. Stasiuk Oleksandr S.

Кваліфікація: к. філол. н., 10.02.04

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради Іваницька Марія Лонгинівна

Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні Іваницька Марія Лонгинівна

Відповідальний за підготовку облікових документів

Реєстратор

Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності Юрченко Т.А.